

PSİKOLOJİ

İnsan ya da hayvan davranışlarını; bu davranışların nedenlerini ve farklılıklarını inceleyen bilim dalıdır

DAVRANIŞ

Organizmanın direk ya da dolaylı olarak gözlenebilen, açık yada örtük etkinliklerinin tümüdür.

DAVRANIŞLARIN ÖĞELERİ

Uyaran: Organizmanın duyu organlarını harekete geçiren ve bir tepkiye yol açan içsel ya da dışsal durum değişikliğidir.

İçsel Uyaran: Açıkma, susama vb.

Dışsal Uyaran: Işık, ses, ısı vb.

Davranım/Tepki: Organizmanın uyarıcıya gösterdiği davranıştır.

Karşılık: Organizmanın tepkisinin sağladığı sonuçtur. Karşılık; ceza, pekiştireç ya da karşılık vermeme olabilir.

DAVRANIŞLAR

Davranışlar; aşağıdaki gibi farklı şekillerde sınıflandırılabilir.

- Bilişsel, duyuşsal, psikomotor
- Açık veya kapalı
- Bilinçli veya bilinçsiz
- Üst düzey ya da alt düzey
- Öğrenilmiş (sonradan kazanılan) veya öğrenilmemiş (doğuştan gelen)

Öğrenilmemiş Davranışlar

İçgüdü

Doğuştan getirilen belli bir türün üyelerine ait olan oldukça karmaşık davranış örüntüleridir.

- Ertelenemez ve engellenemez
- Doğuştan getirilir
- Uyarı yoktur
- Türe özgüdür

- Karmaşıktır

Örnek: Arının bal yapması, ayıların kış uykusuna yatması...

İçgüdüsel Davranış

İnsan ve hayvanlarda görülen içgüdüye benzeyen ama türe özgü olmayışı nedeniyle içgüdü kabul edilmeyen davranış örüntüleridir.

- Ertelenemez
- Türe özgü değildir
- Karmaşıktır

Örnek: Annelik, saldırganlık, cinsellik...

Refleks

Doğuştan gelen belli bir uyarıcısı olan basit bir tepkidir.

- Ertelenebilir fakat engellenmez
- Doğuştan getirilir
- Belli bir uyarıcı vardır
- Türe özgü değildir.
- Ani ve basittir.

1. Varkalma Refleksleri

- Nefes alma
- Emme
- Hayatta kalma
- Göz kırpma

2. İkel Refleksler

MORO REFLEKSİ

Yüksek bir gürültü karşısında çocuk kollarını uzatır, arkaya doğru gerilir, sanki bir şey tutacakmış gibi kollarını birleştirir. İlk altı ayda ortadan kalkar. Yetişkinlerde ilk kısmı kalır İşlevi anneye sımsıkı tutunmaktır

KAVRAMA/YAKALAMA REFLEKSİ

Çocuk avcundaki küçük bir nesnenin etrafında parmaklarını büker. Üç ay içinde ortadan kalkar. İşlevi anneye sıkı sıkı tutunmaktır

TONİK BOYUN REFLEKSİ

Bebek sırt üstü yattığı zaman baş yana döner, kol ve bacaklar aynı tarafa uzanır, ters tarafa bükülür. İki veya üç ayda ortadan kalkar.

BABİNSKİ (AYAKTABANI) REFLEKSİ

Ayağın altı gıdıklandığında parmaklar yelpaze gibi açılır, ardından bükülür. Yetişkinlerde tam tersi gerçekleşir. Sekiz - on ayda ortadan kalkar. Bebeklere yetişkinlerdeki gibi gerçekleşirse zihinsel problemin işaretidir.

ADIM ATMA

Ayakta tutulan bebek sanki adım atacakmış gibi ayağını kaldırır. Sekiz haftada kaybolur, egzersiz- yapılırsa daha uzun süre devam eder.

YÜZME

Suya konan bebek kol ve bacaklarını oynatır, nefesini tutar. Dört-altı ayda kaybolur. Gerçek anlamda yüzdürebilecek düzeydedir.

ÖĞRENME

Bireyin kendi yaşantısı yoluyla davranışlarında meydana gelen nispeten kalıcı izli değişimlerdir.

ÖĞRENMENİN ÖZELLİKLERİ

Yaşantı ürünüdür. Kalıcı ya da izlidir, yani süreklilik söz konusudur. Davranışta olumlu ya da olumsuz, açık ya da örtük değişiklik gözlenir

ÖĞRENME KAPSAMINA GİRMEYENLER

Geçici davranışlar (alkol, uyuşturucu, ilaç etkisi ile oluşan davranışlar.) Olgunlaşma ve büyüme ürünü olan davranışlar. Doğuştan getirilen (içgüdü, refleks ve içgüdüsel davranışlar) davranışlar

ÖĞRENME NEDENLERİ

Amaç organizmanın çevreye uyum sağlaması ve yaşama şansını arttırmasıdır. Hayvanlarda kalım; içgüdü ve reflekslerle sağlanırken insanlarda öğrenme ile mümkündür.

ÖĞRENME İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Yaşantı/Deneyim: Bireyin çevre ile etkileşimi sırasında kendinde kalan izdir. Eğer bu etkileşim davranış değişikliği meydana getirirse öğrenme yaşantısı halini alır.

Performans /Edim: Kişinin tüm yaptıkları yani öğrenmelerin gözlenebilir kısmıdır

ÖĞRENMEYE ETKİ EDEN FAKTÖRLER

Öğrenmeyi Doğrudan Etkileyen Faktörler

- Öğrenenle İlgili Faktörler
- Öğrenme Yöntemi ile İlgili Faktörler
- Öğrenme Malzemesi

Öğrenmeyi Dolaylı Etkileyen Faktörler

- Öğreten (Kişilik özellikleri ve Mesleki Özellikler)
- Öğrenme Ortamı

1. ÖĞRENENLE İLGİLİ FAKTÖRLER

Türeözgü Hazıroluş

Organizmanın istenilen davranışı göstermesi için gerekli biyolojik donanıma sahip olmasıdır.

Örnek: İnsanlar yürür ama balıklar yürüyemez.

Olgunlaşma

Bireyin herhangi bir organının o organdan beklenen görevi yapabilecek seviyeye ulaşmasıdır. Olgunlaşma öğrenmenin ön koşuludur.

Genel Uyarılmışlık Hali ve Kaygı

Bireyin dışarıdan gelen uyarıcıları alma derecesidir. Öğrenmenin gerçekleşmesi için bireyin orta(normal) düzeyde uyarılması gerekir Bitkisel Hayat <Uyku<Uyuşukluk<Normal<Aşırı uyarılma Genel uyarılmışlık hali ile öğrenme hızı arasında çan eğrisi biçiminde bir ilişki bulunur. Kaygının öğrenme üzerindeki etkisi de genel uyarılmışlık haline benzer yapıdadır.

Güdülenme

Organizmayı harekete geçiren durumdur.

A) Kaynaklarına Göre Güdüler

1. İçsel Güdüler

Kişinin kendi kendini güdülemesidir

Öğrenilenlerin kalıcılığı açısından içsel güdüler daha etkilidir.

2. Dışsal Güdüler

Başkasının bireyi güdülemesidir.

B) Davranışa Yönelmesine Göre Güdüler

1. Birincil Güdüler

Yaşamsal, önem taşıyan doğuştan gelen güdülerdir.

2. İkincil Güdüler

Yaşamsal önem taşımayan ancak organizmayı davranışa yönlendiren yönlendiren güdülerdir.

Dikkat

Uyarıcılar üzerine bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde odaklanmadır. İstemli(seçici), istemsiz yada bölünmüş olabilir.

Bireysel Farklılıklar

Bireysel farklılıklar öğrenme düzeyini, gelişimini ve hızını etkiler.

Hazır bulunuşluk

Öğrenme ancak birey tüm yönleriyle hazır olduğunda meydana gelir.

Hazır bulunuşluk = Büyüme + Olgunlaşma + Ön öğrenmeler + isteklilik

Fizyolojik Durum

Duyu organlarının işlevselliği yanında kronik bir hastalığın olup olmaması öğrenme sürecini etkiler

Eski Yaşantılar

Olumlu Aktarma: Bir öğrenmelerin bir başka öğrenmeyi kolaylaştırmasıdır.

İleriyi Destekleme: Önceden edinilmiş bilgi ya da becerinin yeni öğrenmeleri kolaylaştırmasıdır.

Geriye Destekleme: Sonradan edinilmiş bilgi ya da becerinin önceki öğrenmeleri kolaylaştırması, pekiştirmesidir.

Olumsuz Aktarma: Önceki öğrenmelerin sonraki öğrenmeleri zorlaştırmasıdır.

Ket Vurma/Engelleme: Öğrenilmiş bir bilginin hatırlama sürecinde meydana gelen bozucu etkidir.

İleriyi Ket Vurma: Önceden öğrenilen bilginin sonradan öğrenilen bilgileri unutturmasıdır.

Geriyeye Ket Vurma: Sonradan öğrenilen bilginin önceden öğrenilen bilgileri unutturmasıdır.

ÖĞRENME YÖNTEMİ İLGİLİ FAKTÖRLER

Konunun Yapısı

Konunun bütün ya da parçalara bölünerek öğrenilmesi konunun anlaşılmasını etkiler.

Konuların bütün-parça-bütün şeklinde öğrenilmesi genel kural olmuştur.

Öğrenmeye Ayrılan Zaman

Öğrenme aralıklı ve toplu çalışma şeklinde olur. Aralıklı çalışma, konuyu her gün her hafta tekrar etmektir. Toplu çalışma ise sınavlardan önce yapılan çalışmalardır. Toplu çalışanlar aralıklı çalışanlara oranla sınavlarda daha başarılı olur. Ancak toplu çalışanlar aralıklı çalışanlara oranla öğrendiklerini daha kısa sürede unutturur.

Geribildirim/Dönüt

Öğrenenin konuyu öğrenip öğrenmediği hakkında bilgilendirilmesidir. Geribildirim anında yapılmalıdır. Olumlu bir yaklaşımla yapılmalıdır. En iyi geribildirim kişinin kendisi yapar.

Öğrenen Etkinliği

Öğrenen ne kadar etkinse o kadar iyi öğrenir.

ÖĞRENME MALZEMESİ İLE İLGİLİ FAKTÖRLER

Telaffuz Edilebilirlik

Öğrenilecek konunun öğrenenin düzeyine uygun olması ve kavramın kolayca söylenebilir olmasıdır.

Anlamsal Çağrışım

Aralarında eşleştirme yapılmış iki öğeden birisi verildiğinde hemen diğerinin hatırlanmasıdır.

Bireyin zihninde bir takım çağrışımlar yola açan öğrenme malzemesi daha çabuk öğrenilir.

Kavramsal Gruplama

Öğrenilecek konular gruplandırılarak, bir takım ilişkiler halinde bütünleştirilerek daha kolay öğrenilir.

Çağrışimsal Graplama

Kavramsal graplama ve anlamsal çağrışımın aynı anda kullanılmasıdır.

Algısal Ayırt Edilebilirlik

Öğrenme malzemesinin çevredeki diğer uyarıcılardan farklılaşmasıdır.

ÖĞRENME KURAMLARI

1. Davranışçı Kuramlar
2. Bilişsel Ağırlıklı Kuramlar
3. Bilişsel Kuramlar
4. Beyin Temelli Öğrenme ve İnsancıl Yaklaşım